

בדרכו אמונה

במשנת מרן רשכבה"ג הדרך אמונה זללה"ה

תמכין דאורייתא – לקראת מסע התורה לארה"ב נביא דברים מרביה"ק במעלת החזקת לומדי תורה

עשה עד שאתה מוצא ומצוי לך ועודך בידך

שאלה: הנה כשמדברים עם גבירים צריך לדבר עמהם לפי המהלך והשפה שלהם, וצריך לדעת מה תופס אותם.

הנה הם צריכים חיזוק, כי אין זה כ"כ פשוט לתת כסף. מסופר שכאשר ישיבת וולאז'ין היתה במצב כלכלי קשה, והנצי"ב שלח את נכדו הגר"ח לעיר אחת עם מכתב בקשה שישתדל עבור הישיבה, היה שם גביר אחד ששאלו על הסך הנצרך, וענה לו כך וכך. ענה לו הגביר: ישב רבינו בביתו ואני כבר אשתדל עבורו.

לאחר שבוע הגיע הגביר והודיע שיש לו חצי מהסכום, ולאחר שבוע בא להביא החצי השני, נתן להגר"ח ונסע. לאחר זמן הגיעו ב' גבירים להגר"ח להתדיין, זה הגביר הנ"ל עם שותפו, הם היו שותפין בין במסחר ובין בצדקה, והנה צדקה זו לקח הגביר רק לעצמו ותובעו השותף שמגיע לו שיתן גם חצי השני. שאלו הגר"ח אם כן למה עכבת אותי בביתך שבועיים, וענה: הרבי חושב שכ"כ פשוט היה לי ליתן לך הכסף, רבות התאמצתי עם עצמי במשך שבוע שלם ליתן לך מחצה, ואח"כ עוד שבוע על החצי השני!

מרן הגר"מ שך זצ"ל אמר פעם על נדיב אחד: כמה משתטה הוא האדם, תתן כשאתה יכול, הרי גלגל חוזר בעולם ...

תשובה: **בגמרא שבת (קנ"א, ב') אמרו: עשה עד שאתה מוצא ומצוי לך ועודך בידך.**

ועוד יש לומר לגבירים שחסד היא מצוה גדולה ביותר - "עולם חסד יבנה".

...

לא יתכן שיהיה ניזוק משום מצווה

שאלה: יהודי מארה"ב רגיל לנדוב ממון רב לשייבה מסויימת, ומאז נכסיו נופלים, היהודי חושש שמא הדבר נובע מעין הרע.

תשובה: **לא יתכן שיהא ניזוק משום המצווה.**

...

"גדול המעשה"

אמרתי להרב (שליט"א) מה ששמעתי שהגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל התרים גביר אחד שנתן נתינה הגונה, ואמר לו הגביר: אני עובד על הכסף ונותן מזה, ואתה לא עושה כלום, ועוד אומר "גדול המעשה יותר מן העושה" ... ענהו הרב אברמסקי: כשדפקתי בדלת אצלך, לא דפקתי בדלת, היו לי דפיקות בלב ... ועל זה משלמים ל"מעשה" ...

תשובה: אני אמרתי פעם דרך אחרת מדוע "גדול המעשה יותר מן העושה" (ב"ב ט', א'), כי הנותן מרגיש שנתן משהו, והמקבל מרגיש שקיבל, אבל אצל ה"מעשה" - הנותן מרגיש שנתן, והמעשה לא מרגיש שקיבל, וזו הרגשה לא נעימה, לכן גדול המעשה יותר מן העושה. [נערך ולוקט מספר דרך שיחה]

...

העוה"ב של אשת חבר

שאלה: מהו העוה"ב של אשת חבר של יששכר ושל זבולון, כי האנשים ילמדו שם תורה, וכי גם הנשים ילמדו שם תורה?

תשובה: מי שאינו לומד כאן בעוה"ז, ואסור לו ללמוד - לא ילמד גם שם, אלא שיש לה שכר מיוחד של מסייעי ועוזרי תורת בעליהן.

...

העיקר להחזיק מי שנצרך יותר

פלוני שואל, האם שהוא יתן 50 אלף דולר לכולל מסוים כיון שהם יכולים לקרוא את הכולל על שם אביו, האם זה חשבון או שיתן למי שירצה ונצרך יותר?

גדולי ראשי הישיבות מכל החוגים והעדות התכנסו בלשכת הגזית דדורינו, לשמוע דעת התורה מרועה ישראל רשכבה"ג רבינו מרן ראש הישיבה הגר"ד לנדו שליט"א בחובת התקופה.

במרכז ביכה רועה ישראל את זעקת התורה אל מול רודפיה מבית ומחוץ אשר מנסים לפגוע בסוד ויסוד קיומנו, ואמר: כי תחושתנו היא, שחובתי האישית בזה ברורה לצאת למסע זה, עם כל הקושי הרב והעצום הכרוך בזה, למען משמרת היהדות, וביקש מגדולי התורה שיתפללו בעד הצלחתו.

מרטיט היה לשמוע שאגת הארי ולהבין מהו חובת אחריות של רועה ישראל למען משמרת היהדות - קרן עולם התורה שישד שנה שעברה מפני הסכנה הקיומית שהיה על מוסדות התורה, והקרן נתן הרווחה כלכלית שנה שלימה להמשך חיזוק וריבוי התורה, וכעת שהכסף עומד להיגמר, שב רועה ישראל למרות תשישותו לפקוד במסע מיוחד להביא קריאת התורה לחזק את יסוד הקיום, ע"י גיוס נדיבים ברחבי העולם, ואל המסע מצטרפים מרן ורבנן גדולי התורה והיראה שליט"א.

והנה ידוע כמה טרח רביה"ק זצוק"ל והתאמץ בשביל החזקת לומדי התורה, וידוע התייעוד של רבינו באחד הכינוסים למען הצלת עולם התורה, שתיארו את המצוקה של האברכים עמלי התורה הדחוקים בפרנסתם, בארח חריג רבינו שנשא את משא עולם התורה, לא עצר ברגשותיו ופרץ בבכי מליבו הטהור והקדוש, הבכי הזהד וזעק לאחמ"כ ברחבי תבל את זעקת התורה, ובתקופתו בזכות טרחת רבינו עולם התורה התבסס ופרח בעוז ובתעצומות.

וכללי תמיד קיום הישיבות והכוללים היה בנפשו, וטרח מאד מאד בעבור זה, כיתת רגליו ברחבי ארץ הקודש, ומכתבים ותשובות, ישב עם גבירים ועוד, חרג הרבה הרבה מהרגלו הכל למען הדבר הנשגב של החזקת עולם התורה, וברור כביעתא דכותחא כי כעת מתפלל עלינו משמיא למען קיום עולם התורה שנמצא בסכנה איומה כאשר לדאבונינו האויבים מבית ומחוץ מכל מיני סוגים ומינים מנסים לעקור לומדי התורה מהחיים, ולחסל את כלל ישראל רח"ל, זה המקום לחזק האור לקראת מסע התורה של גדולי התורה בראשם רועה ישראל ונביא דברים מרבינו במעלת החזקת עמלי התורה וגודל מחזיקיה.

...

דברי חיזוק למסע למען החזקת ישיבה

כשעמדתי לנסוע לארה"ב למטרת החזקת ישיבה אחת, שאלתי להרב (שליט"א) מה לומר לציבור.

ואמר לי: תגיד להם שנפסק בשו"ע (יו"ד סי' רמ"ט סעיף ט"ז) "יש מי שאומר שמצות ביהכניס עדיפא ממצות צדקה", וכ"ש בית המדרש שגדול הוא מביהכניס, "ומצות צדקה לנערים ללמוד תורה כו' עדיף ממצות בית הכנסת", ע"כ, וכאן יש את שני הדברים, גם בית המדרש וגם נערים ללמוד תורה. **יש לכל אחד צדקות וחיובים - אבל זה קודם לצדקה.**

...

דברים שמסר רבינו לומר לנדיבים למען החזקת לומדי תורה
תאמר להם שהחפץ חיים [שמירת הלשון ש"ג פ"ו] כתב שהללו המחזיקים תורה לעתיד לבוא הם יידעו ללמוד, שהרי כתוב שיישבו במחיצת תלמידי החכמים - "בצל החכמה בצל הכסף" ואם לא יידעו ללמוד איזה שכר יש להם בכך, זה עונש, **על כורחך שידעו ללמוד.** [רבנו אמר זאת בשמחה גדולה רבה כמי ששמח בשבילים - כמה טוב יהיה להם שיידעו ללמוד!]

אנו עושים טובה גדולה לנדיבים

אמרתי לרבנו כי אבי זצ"ל ייעץ פעם לפלוני ואמר לו, כי אין לו צורך להתבייש מהנדיב: אתה הרי עושה לו את הטובה הגדולה ביותר שאפשר, ומה לך להתבייש.

רבנו הפטיר: לפעמים יש שטועים לחשוב כי רק הם העושים לנו טובה, אך הנכון הוא שאנו עושים להם טובה גדולה, ובוודאי שעליהם לשמוח בכך.

...

הנכון היה שהגבירים יגידו תודה למתרים

נכנס פלוני לחדר ואמר, כי בעבר הרב קנייבסקי אמר לו אל תתרגל לומר 'תודה רבה' על תרומה שאתה מקבל, כי הגביר הוא זה שצריך להודות לך על הזכות העצומה שאתה זוכית אותו. מה שאתה כן יכול, זה לברך אותו וכגון לומר לו: "תזכה למצוות". השיב רבינו: אינני זוכר שאמרתי כך, אבל נכון שכך היה צריך להיות [א.ה.]. שהעשיר לא יבקש תודה [אע"פ שבוודאי על פי דין אין שום איסור לומר תודה לתומכי תורה המעניקים מכספם למען עולם התורה והעניים שבישראל.

שאלה: אבל הנה בברכת כהנים שזו מצות עשה והכהן חייב בה, מ"מ כתב במשנה ברורה שהמנהג לומר לכהנים יישר כוח, השיב רבנו: אבל לא כתוב תודה, אלא שנותן לו ברכה. "יישר כוח" זו ברכה.

...

שותפות יששכר וזבולון רק בתורה

שאלה: אם יש שותפות יששכר וזבולון על "מצוות", כגון הרוצה ללמוד מצות מילה, וזה עולה כסף, ואחר יתן לו כסף, שיהיה יששכר וזבולון על זה?

הנה ה"חפץ חיים" כתב שענין יששכר וזבולון הוא בתורת "שותפות", שהוא רוכש על ידי כך חלק בתורה הנלמדת, ולכן מסיק ה"שיטה מקובצת" (כתובות נ', א') שלהחזקת תורה מותר וגם מחויבים להפריש יותר מחומש, ולא שייך בזה כלל תקנת אושא - שהמבזבז אל יבזבז יותר מחומש, משום שלהחזקת תורה אינו נותן בתורת "צדקה" אלא בתורת "שותפות".

תשובה: זכות תהיה לו, אבל ענין יששכר וזבולון כתוב רק על "תורה", ואי אפשר להוסיף עלה.

...

החזקת אברכים עדיף על בנית ביהמ"ד

פלוני שואל: מה עדיף לו לבנות בית המדרש או להחזיק אברכים? השיב רבינו: החזקת אברכים עדיפה. [נערך ולוקט מספר כלמשאלותיה]

...

בביאור מדוע להחזקת תורה אפשר לפזר יותר מחומש

בפ"ז סקכ"ו אות ה' כתב דלהחזקת תורה מצדד בשטמ"ק דמותר לפזר יותר מחומש. ולדידי קשיא, דחששא דשמא יעני היכא אזיל. וראיתי בשטמ"ק גופיה דמצדד דבמחזיק ת"ת כספו יושב לו חזרה, אך עדיין ישנם המון סיבות לעכב לו שכרו המגיע לו, כגון שעוונותיו יגרמו למנוע וכו', והיאך שרי. וצ"ע.

תשובה: מותר ליכנס בספק לצורך תורה. [נזר החיים]

...

לסיום נביא דבר שנוגע לכל כלל ישראל ובפרט כעת לתושבי חו"ל, ע"פ מה שהדריכנו רביה"ק זצוק"ל, תשובת תלמידו הגאון הגדול רבי יהודה אריה הלוי דינר שליט"א רב מרכז ב"ב, לדידנו הבה"ח יצחק פרץ נ"ו ששאל אחרי פטירת רבינו על מי ניתן לברך ברכת שחלק בדורינו.

רבינו חיים קנייבסקי זצ"ל אמר שזה תלוי כל פעם לפי הדור ההוא, בזה"ל אפשר לברך על מרן רבינו גרשון אדלשטיין שליט"א ראש ישיבת פוניבז', והג"ר דב לנדו שליט"א ראש ישיבת סלבודקא. בכבוד רב י.א. ד.

ב"ק ח"ח קנייבסקי זצ"ל אמר שזה תלוי כל פעם לפי הדור ההוא, בזה"ל אפשר לברך על מרן רבינו גרשון אדלשטיין שליט"א ראש ישיבת פוניבז', והג"ר דב לנדו שליט"א ראש ישיבת סלבודקא. בכבוד רב י.א. ד.

השיב רבינו: קריאת שם על שם אביו זה שטויות [ביחס לעיקר, שהוא:] כמה עזרה יש על ידו, וזה גם יהיה יותר זכות לאביו, לא קריאת השם על שמו.

...

גם באמצע הלימוד ...

שאלה: סיפר לי חכ"א ששמע מהג"ר לייב גורביץ זצ"ל שהיה נוכח בשעת מעשה, כשהגאון ר' אלחנן ווסרמן זצ"ל היה אצל הגה"צ רבי אליהו לאפיאן זצ"ל בשעת שהותו בלונדון, והיו משוחחים בלימוד, וכל כמה רגעים היה נזכר ושואל על כתובת מסוימת, ושאלו למה מפסיק כ"כ בזה, וענהו כי הח"ח אמר לו שלא יסיח דעתו מאיסוף הכספים בעת שנוסע לאנגליה.

וזה אותו ר' אלחנן ווסרמן, שסיפר לי חכ"א ששמע ממרן הרב מפוניבז' זצ"ל שלמד בחברותא עם ר' אלחנן, והגיע טלגרמה שאשתו קרובה ללידה, ושאל את הח"ח מה לעשות, שאלו הח"ח אם אשתו קראה לו, וענה לשלילה, ואז אמר לו: אי"כ תשאר. ושוב הגיע טלגרמה שנולד לו בן זכר, ואחזו באמצע הלימוד, ר' אלחנן לא אמר מילה, קיפל הטלגרמה והכניסו לכיסו, והמשיך מאמצע המשפט בד"ת ולהלן, ושאל את הח"ח על כך ושאלו הח"ח אם הוא מוהל, וכשענהו לשלילה השיבו: אי"כ תישאר ...

תשובה: עניין החזקת הישיבה הוא מצוה, וזה אפשר גם באמצע הלימוד.

...

הוציא מעטפה ונתן גם הוא!

סיפר הג"ר שמחה קוק (שליט"א), כי ערכו פ"א דינר עבור ה"חינוך העצמאי" ברחובות, ומרן הגרא"מ שך זצ"ל בא ודרש להלהיב את הציבור שיתרמו מכספם, ולבסוף אמר: אני אומר לכם ליתן, איך אני יכול לומר לכם כך בזמן שאני עצמי לא נותן! והוציא מעטפה ונתן גם הוא.

תשובה: הרמ"א (חו"מ סי' קס"ג ס"ו) כתב שכל מי שאינו נושא בעול עם הציבור יכול להכריח אחרים, אבל לא יהיה גבאי. עכ"פ רואים שיש ענין בזה, וא"כ גם להוכיח אחרים יש ענין שגם הוא יתן. ומה גם שהרב שך היה נשיא חינוך העצמאי, וה"ז כמו גבאי.

...

מצוה שא"א לעשותה ע"י אחרים

סיפר לי מו"ר (שליט"א) שא' שאלו כשנכנסתי עם מחזיק תורה אחד באמצע שהיה בלימוד, האם אין זה ביטול תורה, והשבתי, שאם זה חיזוק בשבילו - שע"ז הוא מחזיק תורה, הרי זו מצוה שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים, וגם אני מחויב בה.

...

נגיד שלא קיבלו בחור שביקש לישיבה שתרים לה

נגיד מתומכי תורה שיחי התאונן באוזני רבנו כי נדב בנינים רבים לישיבות, ואין לבעלי המוסדות הכרת הטוב כלפיו, לדוגמא הוא נדב בנין לישיבה ואח"כ ביקש להכניס בחור טוב בינוני, ולא מצוין, ולא הסכימו, היכן הכרת הטוב?! כמו כן סיפר כי פלוני למד אתו בחברותא וכאשר גמר לקבל את הכסף פתאום אין לו זמן ללמוד עמו.

אמר לו רבינו: הם עושים לך טובה, כי על ידי זה, כל החשבון ישולם לך בעולם הבא, ואדברא הנהגתם אתך באופן שיש לך צער מכך, זה חלק מהשכר הגדול של המצוה [ורגיל רבנו להראות דברי הירושלמי בפאה פ"ח ה"ו כדון איכא אגר טוב ע"ש].

לע"נ הגאון ר' ראובן יוסף ב"ר אהרן נובירט זצ"ל מרבני כולל פוניבז' ומראשי כולל בית אבא בק"ס. נלב"ע ז' אייר תשפ"ה

יו"ל ע"י מכון "דרך אמונה" בקול ובכתב - קו דרך אמונה: 0799-211-666 לקבלת הגיליון במייל: a0799211666@gmail.com

הגיליון מובא מידי שבוע במסגרת חוברת אוצר הפרשה, גליונות מרביתנו זעוק"ל ושליט"א ניתן לקבלו במייל - a169258235@gmail.com

נא טלו שותפות בזיכוי הרבים - לתרומות והנצחות לזכות ולע"נ ניתן לפנות למייל אוצר הפרשה, וכן במספר - 055-760-0055